

Xavier de Maistre:

Mlada Sibirjanka.

Wendar se Lopulov v tem trenutku ni mogel dolgo upirati vedno silnejšim prošnjam. Poznal je svojo kri, odločno hčer, in ni se brez vzroka bal, da hči odide brez potnega lista.

»Kaj pa naj počnem s tem otrokom? Saj ji vendar ne dovolim, temveč ji moram dovoliti.«

Jezno je kopal z motiko, govoreč besede, ki so za Praskovijo pomenile nebeški dež. In že se mu je vrgla okoli vratu in ga obsula s hvaležnimi poljubi.

»Verjemite, ne boste se kesali, da ste me uslišali, o, ne, nikoli ne,« je vzklikala. »Šla bom, šla bom, oče, v Petrograd in isti Bog, ki mi je vdihnil to srečno misel, bo tudi velikega vladarja, ki mu pravimo vendar otec, gotovo tako ganil, da bo vam, ljubi oče, naklonil pomiloščenje, in oj, očka, srečno življenje.«

»Gorje!« je vzdihnil oče. »Ubogi otrok, saj se ti meša! Kaj misliš, da se govori s carjem, kakor govoriš zdajle z očetom? Vsa vrata v carske palače varujejo zveste straže. Kako boš prišla čez carski prag? Kako si boš upala, uboga, beraško oblečena, brez priporočil. Kdo te bo peljal pred carja?«

Ah, Praskovija je prebridko čutila, kako ima oče prav, pa ni omahnila niti za trenutek. Skrivnostna slutnja jo je dvignila nad vse take in podobne besede:

»Razumem strah, ki ga navdihujeta ljubezen in skrb,« je prevdarno vračala očetovim besedam, »premislite pa samo to, s kolikimi in kakšnimi

milostmi me je že Bog obsul, ker je bilo vse moje zaupanje in ves uspeh do zdaj samo v njem. Nisem vedela, kako naj pridem do potnega lista, na pa mi Bog pošlje na pot brezverca, ki mi je pomogel. Bog je bil, ki je omečil guvernerja v Tobolsku. In pa, ali ni vas same prisilil, da ste mi dovolili, čeprav ste se prej tako strašno upirali? Bodite kar uverjeni, da me bo postavila pred samega carja prav ista božja Previdnost, ki me je doslej vodila preko vseh zaprek, in me vidno povsod ščitila. Položila mi bo na jezik take besede, ki bodo ganile tudi njega, in vaša prostost bo navsezadnje plačilo za dovoljenje, ki mi ga dajete v tem trenutku. Za vas in zame pač ne more biti lepšega plačila.«

Od tedaj je bilo potovanje hčerino gotovo, dneva pa še niso določili. Lopulov je upal dobiti denarno pomoč pri svojih prijateljih. Več pregnancev je namreč bilo precej bogatih. Nekateri bi mu bili radi pomagali že ob drugih prilikah, toda bil je preveč obziren, da bi jemal od njihovih dobrot. Sedaj pa ni kazalo drugače. Želel je dobiti tudi kakega potnika, ki bi hotel s hčerjo družno potovati vsaj nekaj dni. Pa ta namera je ostala samo pri želji.

Med tem pa se je Praskovija pripravljala za daljno pot. Vse premoženje naše družinice je bilo v enem samem srebrnem rublju. Ko se je zastonj trudila, da bi pohlevno vsoto zvečala, so določili dan neusmiljene ločitve in sicer po našem koledarju osmi september, Marijin praznik, kakor je želela Praskovija. Ko se je ta novica razvedela po Išimu, so prihajali znanci, pač bolj iz radovednosti in dolgočasje, kakor pa iz iskrenega prijateljstva. Namesto da bi ji pomagali in jo osrčevali, so govorili o slabih in nevarnih cestah in kar vsi obsojali očeta, da mladi hčeri kaj takega dovoli. Taki, ki bi ji bili z denarjem lahko kaj pomagali, so blebetali o trdih časih, ki vedno ovirajo tudi najboljše prijatelje, da ne morejo pomagati in če bi še tako radi. In namesto podpore in tolažbe so čenče pustile v hiši le slabe napovedi, kar je najmanj potrebovala že tako žalostna trojica.

Vendar sta najubožnejša in najneznatnejša pregnanca zagovarjala Praskovijo in jo podpirala z nasveti.

»Še mnogo težjih stvari je uspelo proti vsakemu pričakovanju,« sta govorila. »Tudi če ne boš sama prišla do carja, boš pa našla zaščitnikov, ki ti bodo stali ob strani, in še z veseljem, ko te bodo spoznali. Kdo bi te ne vzljudil, ko te spozna!«

Na osmi september sta prišla na vse zgodaj, da se poslovita. Našla sta Praskovijo že pripravljeno. Imela je vrečo, ki jo je že dalj časa polnila. Oče ji je dal srebrni rubelj, ki ji ga je bil namenil, toda hči ga ni hotela vzeti. Rubelj bi je itak ne spravil kar do Petrograda, staršem v Išimu pa kar prav hodi. Ko pa je oče odločno zahteval, da ga vzame, ga je vzela, da se čim prej in čim lažje poslovi. Tudi oba revna izgnanca sta prispevala za daljno potovanje. Eden je dal bakren novc za trideset kopejk, drugi pa dvajset srebrnih kopejk. Bog ve koliko časa sta varčevala, da sta zbrala taki vsotici! Seveda se je Praskovija na vso moč branila, a ubraniti se ni mogla. Svetlo sta reveža gledala, ko sta jo slišala govoriti o nečem, kar sta že davno pozabila:

»Če bo božja previdnost naklonila milost očetu, je bosta tudi vidva deležna.«

O, še sama ni vedela, kako se jima je s tem za njun dar zahvalila!

Tedaj so planili v sobo prvi žarki vzhajajočega solnca.

»Ura je prišla, ločiti se bo treba,« je glasno spregovorila Praskovija.

Nato je sedla, enako oba izgnanca in stara dva, kakor je bil ruski običaj ob takih prilikah. Kdor se nameri za delj časa na pot, pri poslavljanju

sede za mizo in vsi navzoči morajo isto storiti. Nato nekaj časa govore o vremenu in čisto navadnih stvareh, kakršne pridejo vsak dan na vrsto, potem pa vsi vstanejo in na vrsto pridejo jok, objemi, poljubi.

Ta običaj, ki na prvi pogled nič ne pomeni, je pa vendar zanimiv in lep. Preden se ločijo za delj časa, morda za vedno, skupno počivajo, kakor bi hoteli prevariti usodo in ji ukrasti kratek užitek.

Na kolenih je sprejela Praskovija blagoslov ljubih staršev, se iztrgala iz objema in za vedno, da, za vedno zapustila hišico, ki ji je bila od mladih nog za ječo.

Prijatelja izgnanca sta jo spremila skozi prvo vrsto, to je nekako naš kilometer. Oče in mati pa sta stala na pragu nizke kočee in jo spremljala z očmi, kakor da bi še v daljavo hotela poslati zadnji pozdrav. Toda hči ni pogledala nazaj in se je kmalu skrila njihovim očem. Stopila sta nazaj v žalostno stanovanje, ki bo odslej še bolj zapuščeno.

Nesrečnika sta živela še bolj sama kakor poprej. Išimčani pa so dolžili Lopulova, da je sam prisilil hčer na pot in so ga zato tudi smešili. Posebno pa so brili norce iz obeh pregnancev, ki v svoji preprostosti nista zamolčala, da je Praskovija obljubila pomiloščenje tudi njima. Že vnaprej so jima s posmehom čestitali na sreči.

Pustimo zdaj to žalostno okolico in pojdimo za našo junaško potnico.

Ko sta jo zapustila prijatelja, je došla več svojih tovarišic, ki so imele isto pot do vasi, od Išima celih pet in dvajset vrst oddaljene. Na poti jih je srečala gruča napol pijanih fantov. Razjahali so in jih hoteli spremljati. Bilo je ravno ob robu gozda. Toda dekletom ni bilo za pijane spremljevalce. Imele so s seboj nekaj brašnja, zato so sedle za cesto in prosile fante, naj gredo naprej. Toda suroveži so prisledli k njim in rekli, da hočejo deliti svoje kosilo in jih spremljati do druge vasi.

V tej zagati se je Praskovija poslužila zvijače, ki se ji je posrečila. »Rade bi šle z vami, pa moramo počakati tukaj svoje brate, ki pridejo z vozovi po nas,« je rekla mirno.

Res so tedaj v daljavi zagledali več voz, ki pa jih je Praskovija opazila že prej. In takoj so fantje zajahali konje in izginili.

»Majhna laž je bila,« je pozneje o tem dogodku pripovedovala Praskovija, »a nikoli se mi ni maščevala.«

Srečno je prišla do prve vasi in se ustavila pri kmetu znancu, ki jo je ljubeznivo pogostil v svoji izbi. V jutro drugega dne je čutila silno utrujenost, zakaj naredila še ni nikoli tako dolge poti kar zdržema.

Ko je stopila iz izbe, jo je objela groza. Čisto sama je stala, sama sredi ceste. A že se je spomnila na Hagaro, o kateri so brali doma iz sv. pisma in vzeli za dobro znamenje. In to je Praskovijo opogumilo. Pokrižala se je, se priporočila angelu varuhu in odšla po cesti. A glej, kaj pa bo to? Že je pustila nekaj vaških koč za seboj, pa ji pride pred oči kréma, ki si jo je od včeraj zapomnila. Na, namesto v Petrograd, je odšla nazaj v Išim! Pa se ni niti za trenutek zmedla. Mirno ji je zastala noga in Praskovija se je počasi razgledala. Za seboj je zagledala nočnega gostitelja, ki se je smehljajal:

»Če mislite tako potovati, ne pridete daleč. Bolje, da ostanete doma.«

A tako se ji je pripetilo še večkrat in ko je zvesto vpraševala, kje drži pot v Petrograd, se ji je vsak smejal, da v tako strašanski razdalji sprajne po Petrogradu.

Praskovija seveda ni znala niti najmanj zemljepisja in si je mislila, da Kiev ne more drugod ležati kot ravno ob poti na Petrograd. Mislila je namreč v Kievu napraviti obljubo in postati redovnica, če ji načrt uspe.

Ker so se torej smejali, če je pozvedovala po poti do Petrograda, je potem vpraševala po poti do Kieva. Pa to ji je še manj uspevalo. Nekoč je stala na razpotju, ne vede, kam naj se obrne. Počakala je telego — nekak ruski voz — ki jo je slišala ropotati za seboj in prosila potnike, naj ji pokažejo pot v Kiev.

Mislili so seveda, da se dekle šali.

»Pojdite po katerikoli hočete in kakršna vam je bolj všeč,« se je glasil odgovor. »Vse poti peljejo v Petrograd, v Kiev, pa tudi v Pariz in v Rim.«

Izbrala je torej srednjo, ki je bila k sreči njena prava. A vedela pa ni prav nič o tej poti, celo imena vasi, mimo katerih je hodila, so se ji zmešala.

Kadar je pod noč prišla v selo, jo je ponavadi rada sprejela prva hiša, pri kateri se je oglasila. Toda v večjih vaseh in v boljših hišah je težko našla zavetja. Takí so jo imeli za prekanjeno potepuško. Ta tako krivična obsodba ji je napravila še mnogo neprijetnosti.

Nedaleč od Kamulševa jo je zajela silna nevihta. Tisti dan je velik kos poti ostal za njo. Na vse strani zastrto nebo, ki so ga trgali le orjaški bliski, pa jo je prisililo, da je še pospešila korake. Prve hiše sela Kamulševa so se ji že pokazale. Tedaj je vrtnec podrl drevo tik pred njo. Ni se upala v takem naprej in poiskati si je morala zavetja sredi gozda. Sedla je pod visoko smreko, tako da jo je ščitila pred silnimi sunki vetra. Nevihta je divjala vso noč. Praskovija je prvič prebila vso noč brez zavetja, na samem, izpostavljena silnemu dežju, ki je ponehal šele z jutrom.

Ko se je zasvetilo na vzhodu, se je privlekla na cesto, vsa trda od dežja, mraza in lakote, ki je neusmiljeno pritiskala. A ona je morala do hiš. K sreči jo je došel kmet, ki se je je usmilil in jo spravil k sebi na telego. Ob osmih zjutraj sta se pritesla do vasi. Kmet se ni hotel muditi pri hišah, zato je postavil Praskovijo na sredo ceste, počil z bičem in oddirjal.

Praskovija je slutila, da jo bodo vaščani slabo sprejeli. Vse hiše so bile na zunaj bahate in bogate. A bogate hiše je imela v slabem spominu. Lačna in utrujena je stopila k oknu prve hiše, pri katerem je starejša ženska izbirala grah. Nekaj časa jo je ženska spraševala, kakor imajo navado govoriti hudobni ljudje z beračem — z obrazom, polnim zaničevanja. Nato jo je kajpada napodila. Res, da je Praskovija zdaj izgubila vso svojo prikupnost, ko je stopala z voza, je padla v blato in obleka se je komaj videla iz umazanije. Trda noč, ki jo je prečula v gozdu, lakota in premraženost, vse to je spremenilo Praskovijin obraz. Kjerkoli se je prikazala, povsod so jo postrani gledali in nazadnje zapodili. Neka hudobnica, katero je najkrčeviteje prosila za sprejem, jo je udarila najtrše. Pognala jo je s tatico in vlačugo.

Nesrečna Praskovija je tedaj zagledala cerkev in se takoj napotila do nje:

»Tukaj me vsaj ne bodo podili!«

Hiša božja pa je bila zaprta. Zato je sedla na stopnice.

Dva dečka sta se pripodila za njo. In kakor sta prej slišala ono hudobnico, sta še sama dajala Praskoviji vse mogoče grde priimke.

Dve uri je onemogla slonelna na cerkvenem pragu, napol mrtva od mraza in lakote, zapuščenosti in bridkosti. Pa ni obupavala, temveč prosila je Boga, naj ji pomaga prenesti neusmiljeno preizkušnjo.

(Dalje prih.)